

وہ زارہتی تہ ندروستی

ژمارہ: ۲۱۳۵۲ لہ ۲۲ / ۱۲ / ۲۰۲۲

پالپشت بہ برگہی شہ شہم لہ ماددہی سپیہم لہ یاسای سندوقی کۆمہک بۆ توشبوانی شیرپہنچہ لہ ہریمی کوردستان - عیراق ژمارہ (۱۱) سالی ۲۰۱۲ بریارماندا بہ دہرکردنی پیرہوی ناوہو سندوق بہم شیوہی خوارہوہ:

پیرہوی ژمارہ (۱) ی سالی ۲۰۲۲
پیرہوی سندوقی کۆمہک بۆ توشبوانی شیرپہنچہ

ماددہی (۱):

یہکەم: پیناسہی سندوقی کۆمەک

سندوقی کۆمەک بۆ توشبوانی شیرپہنچہ سندوقیکہ خاوەن کەسایەتی مەعنەویہ لہ رووی دارایی و کارگیریہوہ سەرہہخۆیہ و بہستراوہ تہوہ بہ وہ زارہتی تہ ندروستی، ئەم سندوقہ تاییہ تہ بہ ہۆشیارکردنہوہ و دەستنیشانکردنی پێشوہختہ و زوو دۆزینہوہ و چارہسەرکردنی توشبوانی شیرپہنچہ لہ ہریمی کوردستان لہ ریگہی گشت ریکارہکانی ہۆشیارکردنہوہی کۆمہلگا و دابینکردنی ئامیر و دەرمان و پیداووستی پزیشکی و تاقیگہیی بۆ زوو دۆزینہوہ و دەستنیشانکردن و چارہسەرکردنی توشبوانی شیرپہنچہ لہ ناوہوہی ہریم یان لہ دەرہوہی ہریم و ہ خستنہ رووی داتای ئەم سندوقہ بۆ وہ زارہتی تہ ندروستی و لایہنہ پەییوہندیارہکان ئەمەش لہ ریگہی تۆمارکردنی توشبوانی شیرپہنچہ .

دووہم: زاراوہکان

ئەم دەستہواژانہی خوارہوہ ماناکانی بہرامبەریان دەگہیہنیت بۆ مہبەستہکانی ئەم پیرہوہ:

ہەریم: ہریمی کوردستان - عیراق

وہ زارہت: وہ زارہتی تہ ندروستی ہەریم

وہ زیر: وہ زیری تہ ندروستی ہەریم

سندوق: سندوقی کۆمہک بۆ توشبوانی شیرپہنچہ لہ ہەریم

ئەنجومەن: ئەنجومەنی بەرپوہبردنی سندوقی کۆمہک بۆ توشبوانی شیرپہنچہ

سەرۆک: سەرۆکی ئەنجومەنی بەرپوہبردنی سندوق

توشبوو: توشبووانی شیرپہنچہ.

ماددہی (۲): ئامانجہکانی سندوق

۱- بہرزکردنہوہی ئاستی ہۆشیارکردنہوہی هاوولاتیان دەربارہی نەخۆشیہکانی شیرپہنچہ.

۲- دانانی پلانی کورتخایہن و پلانی درێژخایہن بۆ ریکریکردن و زوو دەستنیشانکردن و چارہسەرکردنی توشبووانی شیرپہنچہ.

- ۳- بەرزكردنە ۋە ھى ئاستى خۇپارىزى لە نەخۇشى شىپرىنەنجە.
- ۴- پىشكەشكردنى خزمەنگوزارى خۇپارىزى و دۆزىنە ۋە پىشۋەختە ۋە چارەسەر بۇ نەخۇشىەكانى شىپرىنەنجە.
- ۵- دانانى پرۆگرامى دەسنىشانكردنى پىشۋەختە بۇ نەخۇشىەكانى شىپرىنەنجە لە دامودەزگا تەندروستىەكان.
- ۶- پىشكەشكردنى خزمەنگوزارى چارەسەرى شىپرىنەنجە بەھۆى دابىنكردنى دەرمان و پىداۋىستى پزىشكى و ئامپىرى پزىشكى و پەرەپىدان بە بەرزكردنە ۋە ھى ئاستى زانستى پزىشكان و كارمەندانى تەندروستى لە رىگەى پەرەپىدانى شىيانى كارمەندەكان و پزىشكەكان لە بوارى زانستى.
- ۷- كەمكردنە ۋە ھى رىژەى توشبوون بە شىپرىنەنجە لە رىگەى ھەلمەتەكانى ھۇشياركردنە ۋە خۇپارىزى.
- ۸- كەمكردنە ۋە ھى رىژەى كەم ئەندام بوون (اعاقە) بەھۆى شىپرىنەنجە لە رىگەى زوو چارەسەر كردن.
- ۹- بە دواداچونى ھۇكارەكانى توشبوون بە شىپرىنەنجە و رىگىرى كردن لە ھۇكارەكان.
- ۱۰- دابىنكردنى ئامپىرى پزىشكى پىپويست بۇ زوو دەسنىشان كردنى جۆرەكانى شىپرىنەنجە.
- ۱۱- دابىنكردنى دەرمان و ئامپىرى پىپويست بۇ چارەسەرى توشبووانى شىپرىنەنجە.

ماددە ۳: ئەر كەكانى سندوق

- ۱- دانانى پلانى ستراتىژى بۇ رووبەروو بوونە ۋە خۇپارىزى و چارەسەرى بۇ نەخۇشانى شىپرىنەنجە لە ھەرىم بە ھەماھەنگى لايەنى پەيوەندىدار.
- ۲- گرنگىدان بە سەنتەرەكانى چارەسەرى توشبووانى شىپرىنەنجە لە ھەرىمى كوردستان و پەرەپىدانىيان بە ھەماھەنگى لەگەل لايەنە پەيوەندىدارەكان.
- ۳- ئەنجامدانى توپزىنە ۋە ھى زانستى و ھەلسەنگاندنى ھۇكارەكانى توشبوون بە نەخۇشى شىپرىنەنجە.
- ۴- دانانى پەپرەوى ناوخۇى كار كردن بۇ بەرپوۋەبردنى كاروبارى سندوق.
- ۵- تۆمار كردنى ئامارى توشبووانى شىپرىنەنجە لە ھەرىمى كوردستان بۇ ئە ۋە ھى بىپت بە سەرچاۋەبەكى باۋەرپىكراۋى زانىارى لە ۋەزارەتى تەندروستى.
- ۶- دابىنكردنى دەرمان و پىداۋىستى پزىشكى و تاقىگەبى پىپويست بۇ سەنتەرەكانى چارەسەرى شىپرىنەنجە لە ھەرىم بە ھەماھەنگى لايەنى پەيوەندىدار.
- ۷- دابىنكردنى ئامپىرى پزىشكى بۇ دەسنىشانكردن و چارەسەر كردنى توشبووانى شىپرىنەنجە بە ھەماھەنگى لايەنى پەيوەندىدار.
- ۸- چاۋدىرى كردن و بە دواداچوونى كارى نەخۇشخانە و سەنتەرەكانى شىپرىنەنجە لە ھەرىمى كوردستان.
- ۹- دىارىكردنى بودجەبەكى بەكاربەر بۇ سەنتەرەكانى شىپرىنەنجە لە ھەرىمى كوردستان بەپىى پىپويست و پىدانى دەسەلات.
- ۱۰- پىدانى دەسەلاتى جىبەجىكردن بۇ نەخۇشخانە و سەنتەرەكانى شىپرىنەنجە بەپىى پىپويست و كارەكانىيان.

۱۱- خاوه ندرابه تی کردن و پاراستنی سامانی گواستراوه و نه گواستراوه و به کارهینانیان به گویره ی یاسا کاریپکراوه کان.

۱۲- سندوق مافی پهنا بردنه بهر دادگای ههیه له و مافانهی که هی خوویه تی و له و ئه رکانهی که له سه ربه تی.

۱۳- کارکردن له سه ر زیاتر ناساندنی سندوق له ریگهی ریپکراوه کانی کۆمه لگای مه دهنی و خیرخوازان و کۆمپانیان بۆ هاندان و پالپشتیکردنی دارایی سندوق بۆ زیاتر خزمه تکردنی توشبووان.

ماددهی (۴): سه رچاوه کانی داها تی سندوق

- ۱- ئه و پارهییه ی له حکومه تی هه رییم سالانه له بودجه ی گشتی هه رییم ته رخانی ده کات.
- ۲- به شی سندوق له ته رخانکراوه کانی وه زاره تی ته ندروستی.
- ۳- زیده کردنی ریژه ی (۵%) له و باج و رسوماته ی که ده خرینه سه ر شتومه ک و به ره می زیانبه خش به ته ندروستی، چ هاورده بن یان دروستکراوی خو مالی بۆ به رژه وه ونی سندوق وه رده گیریت.
- ۴- پیبژاردن (غرامة) وه رگیراوه به پیی یاسای قه ده غه کردنی جگه ره کیشان.
- ۵- ریژه ی (۵۰%) له و پیبژاردانه ی که له شتومه ک و خو راکی سه ریپچیکار بۆ مه رجه ته ندروستیه کان وه رده گیرین.

- ۶- ریژه ی (۲۵%) له و پیبژاردانه ی که به پیی یاسای چاودییری ته ندروستی وه رده گیرین.
- ۷- بیتاک و کۆمه ک و به خشین له دوا ی ره زامه ندی ئه نجومه نی وه زیران، گه ر له ده ره وه ی هه رییم بیت.
- ۸- داها تی چالاکیه کانی سندوق.

۹- أ. زیده کردنی ریژه ی (۵%) بۆ ره سمی تو مارکردنی هه موو جو ره ئۆتۆمبیلێک و گواستنه وه ی خاوه ندرابه تی و نوێکردنه وه ی سالیانه (سنویه) بۆ مه به ستی سندوق وه رده گیریت.

ب. ریژه ی (۵%) له و پیبژاردانه ی له سه ریپچیه کانی ها تووچۆ وه رده گیرین.

ماددهی (۵):

یه که م: پیکهاته ی ئه نجومه نی به ریوه بردنی سندوق

- ۱- به ریوه به رانی هه ر یه ک له سه نته ر و نه خو شخانه کانی چاره سه ری شیرپه نجه له هه رییم به مه رجیک:
 - سه نته ر یان نه خو شخانه (بیان فتح) فه رمانی وه زاری هه بییت.
 - به ریوه به ری سه نته ر یان نه خو شخانه که فه رمانی وه زاری هه بییت.
- ۲- نوینه ری وه زاره تی ته ندروستی که به نوسراوی فه رمی وه زاره تی ته ندروستی داده نریت.
- ۳- نوینه ری وه زاره تی دارایی و ئابووری که به نوسراوی فه رمی وه زاره تی دارایی داده نریت.
- ۴- شاره زایه ک (که پزیشکی ده رمانساز بیت) و راویژکارێک له پسپۆران له ناوه وه و ده ره وه ی میلاکی وه زاره ت به پیی تایبه تمه ندی خو یان که به نوسراوی فه رمی وه زاره تی ته ندروستی داده نریت.

دووهم: سه روکی سندوق

سه روک له نیوان ئه ندامانی ئه نجومه ن به هه لپژاردن داده نریت به ئاماده بوونی نوینه ری داواکاری گشتی و ماوه که ی چوار سال ده بییت ده کریت بۆ یه ک جار نوێ بکریته وه ته نها کاری سندوق بکات (تفرغ تام).

سېتىم: ھەيكەلپەي رېكخستنى سندوق

- ۱- سەرۆكى سندوق.
 - ۲- بەرپۆھبەرى جىبە جىكار.
 - ۳- بەشى كارگىرى.
 - ۴- بەشى ژمىرىرى.
 - ۵- بەشى ووردىبىنى.
 - ۶- بەشى ياسايى و گرىبەستەكان.
 - ۷- بەشى راگەياندىن و ھۆشيارى تەندروستى.
 - ۸- بەشى ئەندازە و پرۆژەكان.
 - ۹- بەشى خزمەتگوزارى تەندروستى.
 - ۱۰- بەشى دەرمان و پىداوىستى پزىشكى و تاقىگەبى.
 - ۱۱- بەشى ئامار و زانىارى.
 - ۱۲- بەشى دلنپاي جۆرى.
- * لە ھەر بەشك دەكرىت ھۆبە جىاوازەكان بەپىي پىويستى كارا بكرىت.

ماددەى (۶):

پەگەم: كۆبوونە ۋە كانى ئەنجومەن

- ۱- ئەنجومەن بەلاپەنى كەم مانگى يەك جار كۆدەبىتە ۋە لەكاتى پىويست بە بانگەپىشتى سەرۆكى ئەنجومەن كۆبوونە ۋە ئەنجام دەدرىت.
- ۲- كۆبوونە ۋە ئەنجومەن بە ئامادەبوونى زۆرىنەى ئەندامان ئەنجام دەدرىت برپارىش بە دەنگى زۆرىنەى ئامادەبووان دەبىت ۋە لەكاتى يەكسان بوونى دەنگەكان ئەو برپارە پەسەند دەكرىت كە دەنگى سەرۆكى سندوقى لەگەلە.
- ۳- پىويستە ئەنجومەنى بەرپۆھبەردن راپۆرتە خولىبەكانى خۆى دەربارەى چالاكىەكانى سندوق بەرزىكاتە ۋە بۆ ۋەزىرى تەندروستى.
- ۴- ئەنجومەن بۆى ھەبە پىشت بىستىت بە ۋەى كە بە گونجاوى دەزانىت بۆ ۋەرگرتنى راي كە مافى ئامادەبوونى ھەبىت لە كۆبوونە ۋە كانى ئەنجومەن بەبى ئە ۋەى مافى دەنگدانى ھەبىت.
- ۵- ۋەزىر بەدواداچوونى ئاستى پابەندبوونى سندوق بە حوكمەكانى ئەم ياسايە لە ئەستۆ دەگرىت، گەر بۆى دەرگەوت ھاودزىبەك لە كار و برپارەكانى سندوق لەگەل حوكمەكانى ئەم ياسايە ھەبە يان سندوق ئامانجەكانى بەشپۆھبەكى كارامە و كارىگەر جىبەجى ئەكردو ۋە، ئەوا بۆى ھەبە لەسەر ئە ۋە تانە بگرىت، ۋە لەحالىتى سووربوونى ئەنجومەن لەسەر راي خۆى ئەوا ۋەزىر بابەتەكە لە ماۋەى (۷) رۆژ لە رىكەوتى تانەكەدا بۆ ئەنجومەنى ۋەزىران بەرز دەكاتە ۋە ئەنجومەنى ۋەزىران لە ماۋەى (۱۵) رۆژدا برپارى پىويست لەم بارەبە ۋە ۋەربرىت.

دوووم: ئەرکه کانی ئه نجومه نی سندوق

- ۱- به دواداچوونی گشت کاره کانی سندوق که به راپورتیک مانگانه له لایه ن به پڕۆه بهری جیبه جیکار ئاماده ده کریت.
- ۲- به دواداچوونی لیژنه کانی سندوقی شیرپه نجه.
- ۳- خستنه رووی راپورتی دارایی مانگانه ی سندوق که مانگانه له لایه ن هۆبه ی ژمیریاری سندوق ئاماده ده کریت.
- ۴- ئاماده کردنی راپورتی سالانه ی تایهت به نه خۆشی شیرپه نجه له رووی ژماره و خه رجیه کان له لایه ن هۆبه په یوه نیداره کان و په سه ندردنی له لایه ن ئه نجومه نی سندوق بو وه زاره تی ته ندروستی و ئه نجومه نی وه زیران و ده سته ی چاودیاری دارایی به رزده کریته وه.
- ۵- په سه ندردنی هه ر پڕۆژه یه کی نوئ دوا ی دیراسهت کردنی له لایه ن ئه نجومه ن.
- ۶- په سه ندردنی هه یکه لیه ی سندوق له کاتی هه ر گۆرانکاریه ک به هه ماهه نگی وه زاره تی ته ندروستی.
- ۷- په سندر دنی ریکاره کانی کاری زانستی لیژنه کان.
- ۸- په کلایی کردنه وه ی هه ر کیشیه یه ک که نه توانرا له ریکگی کاری رۆژانه چاره سه ر بکریت.

مادده ی (۷): ده سه لاته کان

په گه م: ده سه لاته کانی ئه نجومه ن

- ۱- ده ستنیشانکردنی په کیك له ئه ندامانی سندوق وه ک سه روکی سندوق به هه لبژاردن به زۆرینه ی ده نگ و به ئاماده بوونی نوینه ری داواکاری گشتی و ده رچواندنی فه رمانی وه زاری له ماوه ی (۱۵) رۆژ دوا ی په سندر دنی ده ره نجامی هه لبژاردن به فه رمی.
- ۲- سه روکی سندوق پیویسته ته نها کاری سه روکی سندوق ئه نجام بدات (تفرغ تام).
- ۳- دانانی فه رمانبه ریک وه ک به پڕۆه بهری جیبه جیکاری سندوق به مه رجیک بڕوانامه که ی که متر نه بییت له به کالۆریۆس و ته نها کاری سندوق ئه نجام بدات (تفرغ تام) و ته نسیبکردنی ژماره یه ک فه رمانبه ر که وه زاره تی ته ندروستی ته نسیبی ده کات بو یاریده کردن و باره گاکه ی له هه ولیتری پایته ختی هه ریم ده بییت.
- ۴- لادانی به پڕۆه بهری جیبه جیکار به بریاری زۆرینه ی ئه ندامانی ئه نجومه نی به پڕۆه بردنی سندوق ده بییت.
- ۵- په زامه ندی دان له سه ر پڕۆژه ی نوئ و په سه ند کردنی بری تیچووی هه ر پڕۆژه یه ک به زۆرینه ی ده نگ.
- ۶- په زامه نیدان له سه ر دا بینکردنی پیداو یستی سه نته ره کانی شیرپه نجه و په سه ند کردنی بری تیچووی هه ر پڕۆژه یه ک.
- ۷- پێشنیارکردنی هه ر گۆرانکاریه ک له یاسا وه به رزکردنه وه ی بو ئه نجومه نی وه زیران له ریکگی وه زیری ته ندروستی.

دوووم: ده سه لاته کانی سه روکی ئه نجومه ن

- ۱- بانگه یشتکردنی ئه ندامانی ئه نجومه ن بو ئه نجامدانی کۆبوونه وه ی مانگانه یان کۆبوونه وه ی به په له.
- ۲- سه ره رشتی کردنی کۆبوونه وه کانی ئه نجومه نی سندوق.

- ۳- دانانى لىژنهى تاييه تمه ند بۆ رايى كردنى خزمه تگوزارييه كانى صندوق.
 - ۴- سه رپه رشتيكردن و به دوا داچونى كاره كانى صندوق.
 - ۵- واژوو كردنى سه رجه م نوسراوه فه رميه كانى صندوق.
 - ۶- په سه ندى كردنى كوئووسى لىژنه كان.
 - ۷- ده سه لآتى خه رچكردى برى (۲۵۰،۰۰۰،۰۰۰) دووسه د و په نجا مليون دينار به دهر له ره زامه ندى پيشوه ختهى نه نجومه ن بۆ هه ر پرؤژه يه كه به پيوستى ده زانيت به پيى رينمايى دارايى.
 - ۸- خه رچ كردنى برى تيچووى پيداويستيه كانى نه خو شخانه و سه نته ره كانى شيرپه نجه و پرؤژه كان و تيچووى نارنده دهر وهى نه خو ش دواى ره زامه ندى نه نجومه نى صندوق له كاتيک له گوژمهى (۲۵۰،۰۰۰،۰۰۰) دووسه د و په نجا مليون دينار زياتر بيت به پيى رينماييه كانى دارايى.
 - ۹- په سه ندى كردنى گرپه سه ته كانى صندوق دواى ته واو بوونى رپكاره زانستى و كارگيرى و ياساييه كان.
 - ۱۰- نوينه رايه تى كردنى صندوق له به رده م دامه زراوه كان و دادگان و بؤنه ره سمى و ناره سميه كان.
 - ۱۱- شاندى كردنى پزيشك و كارمه ندى ته ندروستى (له صندوق و نه خو شخانه و سه نته ره كانى شيرپه نجه) بۆ مه به ستى به رزكردنه وهى ئاستى زانستى به پيى ياسا و رينماييه كان له كاتى هه بوونى ته رخانكراوى دارايى دواى وه رگرتنى ره زامه ندى وه زاره تى ته ندروستى.
 - ۱۲- پيشنيار كردنى هه ر گوړانكاريه كه له هه يكه ليهى صندوق وه به رزكردنه وهى بۆ نه نجومه نى صندوق.
 - ۱۳- دابه زاندى ده سه لآته كارگيريه كان بۆ به رپوه به رى جيبه جيكار به پيى پيوست.
 - ۱۴- دابه زاندى ده سه لآته ژميريارى و دارايى بۆ سه نته ره كانى شيرپه نجه به پيى رينماييه كارپيكراره كان.
 - ۱۵- ديارى كردنى نوينه رى صندوق بۆ نوينه رايه تى كردنى صندوق له دادگا.
- ماددهى (۸):** رينماييه كان
- وه زيرى ته ندروستى رينمايى پيوست بۆ ئاسان جيبه جيكردى حوكمه كانى ئەم په رپه وه دهره كات.
- ماددهى (۹):**
- كاره كانى صندوق له لايه ن ديوانى چاوديرى دارايى هه رپم ووردبيني ده كرپت.
- ماددهى (۱۰):**
- ئەم په رپه وه له رۆژى بلاو كرده وهى له رۆژنامهى (وه قايعى كوردستان) جيبه جي ده كرپت.

د. سامان حسين به رزنجى

وه زيرى ته ندروستى

پالپشت به ئه حکامی مادهه (هه شته م) له یاسای سنه دوقی کۆمهک بۆ تووشبوانی شیرپه نجه له ههریمی کوردستان - عیراق ژماره (۱۱) ی سالی ۲۰۱۲ بریارماندا به ده رکردنی ئه م رینماییهی خواره وه:-

رینماییهی ژماره (۱۲) ی سالی ۲۰۲۲

رینماییهی ئاسانکارییهی له جیبه جیکردنی یاسای سنه دوقی کۆمهک بۆ تووشبوانی شیرپه نجه

له ههریمی کوردستان- عیراق ژماره (۱۱) ی سالی ۲۰۱۲

مادهی (۱): پیناسه کان

یه که م: ههریم: ههریمی کوردستان - عیراق.

دووهم: وهزارهت: وهزارهتی تهنه دروستی له ههریمی کوردستان.

سییه م: سنه دوق: سنه دوقی کۆمهک بۆ تووشبوانی شیرپه نجه له ههریم.

چواره م: تووشبووی شیرپه نجه: ههر که سییک له پرووی زانستییه وه سه لمیندرا که وا نه خووشی

شیرپه نجهی ههیه به پیی راپورتیکی پزیشکی که له یه کییک له نه خووشخانه و سه نته رهکانی

پسپۆری تایبتهت به ده ستینیشانکردن و چاره سه رییه نه خووشی شیرپه نجه له ههریم یان له

دامه زراوهیه کی پزیشکی باوه پیکراو له ههریم.

مادهی (۲): ئامانج و ئه رکه کان.

سنه دوق ئه م ئامانجانیهی خواره وه جیبه جی ده کات :-

۱- پزیشکه شکرکردنی پالپشتی دارایی و مه عنه وی بۆ تووشبوانی شیرپه نجه که پزیشکه شکرکردنی چاره سه ر

و ئه نجامدانی پرۆسه ی نه شته رگه ری و دابینکردنی ده رمان له ناوه وه و ده ره وه ی ههریم له خو

ده گریت.

۲- سوود وه رگرتن له ئه زموون و توانای ئه و نه خووشخانه و سه نته رو ریکخراوانه ی که پسپۆرن له و

بواره له ناوه وه و ده ره وه ی ههریم و هه ماهه نگی کردن له گه لیان له سه ر پۆشنایی یاسا و پهیره و و

رینماییهی به رکار له ههریم.

۳- ئاماده کردنی به رنامه ی راهینان و هۆشیارکردنه وه که ئامانجی بریتیبیه له به ره و پزیش بردنی

به جیگه یانندن بۆ ئه و کارمه ندانه ی که له بواری ده ستینیشانکردن و چاره سه رکردنی نه خووشی

شیرپه نجه.

۴- سنه دوقی کۆمهک به هه ماهه نگی وهزارهتی تهنه دروستی کار بکات بۆ دامه زرانندی نه خووشخانه و

سه نته ری پزیشکی بۆ چاره سه رکردنی نه خووشانی شیرپه نجه.

۵- ئاماده کردن و کارپیکردنی پرۆتۆکۆلی تایبتهت به ده ستینیشانکردن و چاره سه ری نه خووشی

شیرپه نجه و به شیوه یه که له گه ل به رژه وه ندی نه خووش و توانای سنه دوق دابیت.